

To Cite This Article: Yetişensoy, O. & Okcu, A. (2025). Sosyal bilgiler eğitimi bağlamında afet konularına yönelik gerçekleştirilen çalışmalardaki genel eğilimlerin incelenmesi. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*. 56, 151-169. <https://doi.org/10.32003/igge.1675883>

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bağlamında Afet Konularına Yönelik Gerçekleştirilen Çalışmalardaki Genel Eğilimlerin İncelenmesi*

Examining General Trends in Studies Conducted on Disaster Issues in the Context of Social Studies Education

Okan YETİŞENSOY^{ID}, Abdulkadir OKCU^{ID}

Öz

Sosyal bilgiler, günümüzde afet eğitimi ile yakından ilişkilendirilen alanlardan birisi olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı 2016 yılından 2025'in ilk çeyreğine kadar olan süre içerisinde sosyal bilgiler eğitimi bağlamında afet konularına yönelik gerçekleştirilen araştırma makalesi ve tez türündeki çalışmalardaki genel eğilimlerin incelenmesidir. 80 çalışma üzerinden gerçekleştirilen analizler son birkaç yılda ilgili konuya artan bir ilgi oluştuğunu ancak çalışmaların çoğunluğunun doküman incelemesi, tarama ya da olgubilim gibi yöntemlerle var olan durumların tespitine odaklandığını göstermiştir. Ayrıca afetlerin genel ya da depremler özelinde ele alınma eğiliminde olduğu görülmüş, Türkçe dışındaki dillerdeki çalışmaların ise nadir olduğu belirlenmiştir. Bu noktada, var olan mevcut durumların tespitine yönelik çalışmaların yanında yeni ürün, süreç ve fikirleri tanıtan, bunların etkilerini uygulamalı bir bağlamda gerek paydaşlar perspektifinden gerekse deneysel yöntemlerle yansıtan karma, tasarım temelli ve eylem araştırması türünde çalışmaların gerçekleştirilmesi önerilebilir. Dahası deprem afetinin yanında, Türkiye şartlarında önemli olumsuz etkiler oluşturan orman yangını, heyelan, kuraklık gibi afetlere daha fazla odaklanılması ve ilgili çalışmaların yaygın etkisini artırmaya yönelik Türkçe dışındaki dillerde yayınların yapılması tavsiye edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Afet, afet eğitimi, eğilim, sosyal bilgiler.

Abstract

Social studies stands out as a field closely associated with disaster education. The purpose of this study is to explore the general trends in theses and research papers focused on disaster topics in the field of social studies education between 2016 and the first quarter of 2025. The examination of 80 studies indicated that, while interest in disaster-related topics has surged in recent years, most research has been limited to identifying current situations through methods such as document analysis, scanning techniques, or phenomenological research. Furthermore, it was found that disasters were mostly discussed in a general sense or with an emphasis on earthquakes, and that research in languages other than Turkish was limited. At this point, it is recommended to conduct mixed-method, design-based, and action research that introduce new products, processes, and ideas, and evaluate their impacts through practical applications, either from stakeholders' perspectives or using experimental methods. Moreover, it is recommended that greater attention be given to other disasters that have significant negative impacts in Türkiye such as forest fires, landslides, and droughts, and that more publications be produced in languages other than Turkish to enhance the broader impact.

Keywords: Disaster, disaster education, trend, social studies.

* İlgili çalışma 14. Çukurova Bilimsel Araştırma Kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.

** **Sorumlu Yazar:** Arş. Gör. Gazi Üniversitesi, ✉ abdulkadirokcu@gazi.edu.tr

GİRİŞ

Afetler, ortaya çıkardığı etkiler ile toplumların hafızalarında unutulmaz izler bırakan olaylar olarak tanımlanmaktadır (Arıcı vd., 2023). Afetlerin sebep olduğu yıkımlar, yalnızca psikolojik travmaları beraberinde getirmemekte, aynı zamanda geniş ölçekli kaos ve karmaşa ortamları oluşturarak toplumların güvenliğini tehlikeye atmaktadır. Dahası bu yıkımlar düzeltilmesi zor bir dizi sosyo-ekonomik sorunu beraberinde getirerek toplumların sağlıklı işleyişine zarar vermektedir (Karakuş & Önger, 2017). Toplumların önemli bir bölümünü oluşturan çocuklar ise gerek mantıklı kararlar verme konusundaki deneyimsizlikleri gerekse fiziksel yönden daha zayıf olmaları gibi sebeplerle afet durumlarında yetişkinlere göre daha savunmasızdır (Savova, 2016). Mevcut alanyazın da özellikle ilköğretim çağındaki çocukları eğitim sistemleri içerisinde afet risklerine en açık gruplardan birisi olarak nitelendirmektedir (Zhu & Zhang, 2017). Çocukların gelişimsel özellikleri yönüyle taşıdıkları bu dezavantajların giderilmesi ise erken dönemlerden itibaren sağlanan sistematik bir afet eğitimiyle mümkündür (Değirmenci vd., 2019). Nitekim hayatın hemen hemen her alanında zorunlu ve önemli olan eğitim, özellikle afetler söz konusu olduğunda hiç olmadığı kadar önem kazanmaktadır (Gerdan, 2019). Bu noktada, okullar ilköğretim kademesinden başlamak üzere yükseköğretim düzeyine kadar sistematik ve kapsamlı bir afet eğitimi sunmalıdır (Çakır & Kılcan, 2023). Bireylerin afetlere yönelik eğitilmesi gerek can kayıplarının ve yaralanmaların azaltılması gerekse sosyo-ekonomik düzeyde oluşabilecek her türlü zararın minimize edilmesi açısından kritiktir (Köstekçi & Üstünyer, 2024). Afet eğitiminin temel misyonu bireyleri yeterli seviyede bir afet bilinciyle donatmak ve potansiyel afet risklerine karşı hazırlıklı hale getirmektir (Başbüyük & Pala, 2023). Etkili bir afet eğitimi, öğrencilere afetleri önleme noktasında ihtiyaç duyacakları temel bilgileri sağlamakta ve afet anında doğru tepkiler vermeleri konusunda rehberlik etmektedir. Dahası okuldan aileye, aileden topluma uzanan gelişmiş bir bilgi yayılımını teşvik etmektedir (George & Oliva, 2019).

Literatür incelendiğinde afet eğitimi için farklı terimlerin kullanıldığı görülmektedir. Örnekler arasında afet riski azaltma eğitimi, afet önleme eğitimi ve afet risk eğitimi yer almaktadır. Ancak, tüm bu terimler esasen eğitim yoluyla afet risklerinin azaltılmasının gerekliliğine işaret etmektedir (Shaw vd., 2011). Diğer yandan, afet eğitimi örgün, yaygın ve informal olmak üzere üç farklı şekilde verilmektedir. Formal afet eğitimi bireylerin bünyesinde yer aldığı okul ve kurumlarda belirli bir öğretim programına ve ders kitaplarına bağlı kalınarak gerçekleştirilirken, yaygın afet eğitimi okulun ya da kurumun misyonuyla doğrudan ilgili olmayan ancak çeşitli kuruluşlarla iş birliği içerisinde okulun içinde ya da dışında gerçekleştirilebilen organize bir eğitim sürecini ifade etmektedir. İnfomal afet eğitimi ise bireyin günlük yaşantıda grup yaşamı ya da sosyal medya gibi kanallarla edindiği bilgileri kapsamaktadır. Bununla birlikte, örgün afet eğitiminin yaygın ve informal yollarla desteklenmesi de önemli bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır (Seddighi vd., 2023). Afet eğitimi her ne kadar çeşitli yollarla verilse de son yıllarda örgün yollarla sağlanan afet eğitiminin yaygınlaştırılmasına yönelik küresel çapta artan bir eğilim bulunmaktadır (Mendonca vd., 2019). Türkiye’de bu eğitim örgün yollardan ilköğretim düzeyinde hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve fen bilimleri derslerinde verilirken ortaöğretim düzeyinde coğrafya ve biyoloji gibi derslerde verilmektedir (Doğan vd., 2023). Dahası, ilköğretim düzeyinde seçmeli bir ders olarak okutulan “Şehrimiz” dersi de afetlere yönelik içerikler barındırmaktadır (İnal vd., 2018).

Günümüzde sosyal bilgiler erken dönemlerden itibaren afet eğitiminin verilmesi, bu yolla genç bireyler arasında afet bilincinin yaygınlaştırılması adına oldukça önemli bir ders olarak görülmektedir (Yıldız vd., 2024). Sosyal bilgiler yaşamın her alanına hitap eden disiplinler arası yapısıyla afet eğitimi için ideal bir ders konumundadır (Bartın Savran & Çetin, 2024). Sosyal bilgiler dersleri ile bireyler içinde yaşadıkları yakın çevre ve dünyada meydana gelmesi muhtemel afetleri tanımakta, ilgili afetlerin oluşum nedenleri ve etkilerine yönelik temel bir anlayış kazanmaktadır (Avcı, 2024). Dahası, bu ders ile birlikte afetlere yönelik kavramsal yanılgılarını farkında varmakta, söz konusu yanlış bilgileri doğru ve yeni bilgilerle değiştirebilmektedir (Kalyoncu, 2024). Afet durumlarındaki en savunmasız gruplardan biri olarak nitelendirilen çocuklar sosyal bilgiler dersleri ile afetlerle başa çıkmada ihtiyaç duyacakları bilişsel, duyuşsal ve psikomotor bilgi ve becerileri kazanarak afetlere karşı daha hazırlıklı hale gelmektedir (Demirbaş, 2024). Bununla birlikte, afet öncesi, afet sırası ve afet sonrasında yapılması gerekenlere yönelik farkındalıklarını geliştirmekte (Atıla, 2024), afetlerin gerek sosyal gerekse ekonomik boyutta oluşturduğu etkileri daha iyi anlamaktadır (Gülersoy & Akyol, 2024).

Bütün bunların yanında, afetler toplumsal ölçekte önemli yıkımlara yol açan olaylar olarak kabul edilmektedir. Afetlerin yol açtığı çok boyutlu sorunların giderilmesi ise toplum adına sorumluluk alabilen, gelişmiş katılım ve problem çözme becerilerine sahip etkin vatandaşların varlığını gerektirmektedir. Sosyal bilgiler, bu noktada afet durumlarında ihtiyaç duyulan vatandaş tipinin yetiştirilmesine hizmet etmektedir (Filiz, 2024). Ayrıca günümüzde sosyal bilgilerden beklenen bir diğer rol, bireyleri içinde yaşadıkları toplumun ötesinde küresel düzeyde oluşan sorunlara duyarlı hale getirmektir (Deveci, 2022). Sosyal bilgiler bu noktada Türkiye’de yaşanan afetlerin yanında dünya’nın farklı bölgelerinde de görülen volkanik patlama, tsunami gibi afet türlerine de yer vermekte, böylece bireyleri içinde yaşadıkları toplumun ötesinde bir afet bilinciyle donatmaktadır (Kopuz vd., 2024). Ayrıca günümüzde afet eğitimi salt bir bilgi aktarımından ziyade bir beceri eğitimi olarak görülmektedir (Zhang & Wang, 2022). Sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının temel yapısı incelendiğinde problem çözme, sosyal katılım, iş birliği, empati, karar verme gibi afet durumlarında ihtiyaç duyulması muhtemel kritik becerilerin varlığı göze çarpmaktadır (MEB, 2018). Dahası, afetler toplumsal yardımlaşma ve dayanışmanın gerekliliğinin en yoğun hissedildiği anlar olarak öne çıkmaktadır (Firat, 2022) ve sorumluluk, yardımseverlik, duyarlılık, sevgi, saygı, vatanseverlik gibi değerler sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının temelini oluşturmaktadır (MEB, 2018).

Sosyal bilgilerin sahip olduğu doğa, amaçları ve kazanımları onu ilk ve ortaokul düzeylerinde afet bilincinin artırılması misyonunun temel uygulayıcılarından birisi haline getirmiştir (Gezer & Aksu, 2022). Sosyal bilgilerin afet bilincini artırmada oynadığı bu rol ise dersi verecek öğretmenlere yönelik belirli beklentileri beraberinde getirmiştir. Örneğin Tağrikulu (2025) sosyal bilgiler öğretmenlerinin gelişmiş bir afet bilinci ve kültürüne sahip olmasının gerekliliğine işaret ederken Özer ve Zenginer (2024) sosyal bilgiler öğretmenlerinin doğal afetler konusunda tam donanımlı olmalarının önemli bir gereklilik olduğunu belirtmiş, bu donanımın kazandırılmasındaki ideal zaman diliminin lisans eğitimi olduğunu ifade etmiştir. Benzer şekilde, Yıldız ve diğerleri de (2024) afet bilincini gelecek nesillere kazandırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının rolüne dikkat çekmiş, lisans döneminde buna yönelik gerekli yeterliliği kazanmalarının ileride verecekleri eğitimin niteliğinin doğrudan belirleyicisi olduğunu belirtmiştir. Türkiye’de halihazırda uygulanan Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı incelendiğinde de afetlerle ilgili bilgiler barındıran Türkiye’nin Fiziki Coğrafyası, Afetler ve Afet Yönetimi, Beslenme ve Sağlık gibi derslerin varlığı göze çarpmaktadır (YÖK, 2018).

Bununla birlikte, Türkiye’de ilkököl ve ortaokul düzeylerinde uygulanan sosyal bilgiler dersi öğretim programları incelendiğinde afet konularının bu programların önemli bir parçası olduğu görülmektedir (Başbüyük & Pala, 2023). Nitekim bu programlar, afet eğitimi yoluyla öğrenciler arasında afet bilincinin yaygınlaştırılmasına temel oluşturmaktadır (Yolalan & Metin, 2025). Söz konusu öğretim programları yoluyla öğrenciler 4. sınıftan itibaren afetlerle ilgili içeriklere maruz kalmakta ve sarmal bir anlayış içerisinde 5., 6. ve 7. sınıflar düzeyinde kademeli olarak afetlere yönelik anlayışlarını genişletmektedir. Böylece devamlılık arz eden bir süreç içerisinde öğrencilerin afet bilinçlerinin geliştirilmesi sağlanmaktadır (Öcal vd., 2016). Tarihsel süreç içerisinde kullanılan 1968, 1998, 2005 ve 2018 öğretim programları incelendiğinde de afetlerle ilişkili konuların ilgili programların tamamında yer aldığı görülmektedir (Bartın Savran & Çetin, 2024). Benzer şekilde, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında 2024 yılında güncellenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında da afet konularına değinilmiş ve öğrencilerin afet bilincini geliştirmeye yönelik öğrenme çıktılarını ve etkinliklere yer verilmiştir (MEB, 2024).

Sonuç olarak sosyal bilgiler ile afet eğitimi arasında oldukça yakın bir ilişki bulunmaktadır. Mevcut alanyazın söz konusu ilişkiye değinen dikkate değer sayıda çalışmanın varlığına işaret etmektedir. Sosyal bilgiler derslerinde afet eğitiminin genel durumu ve pratikte yaşanan sorunlar (Yolalan & Metin, 2025) yenilikçi öğretim yöntem ve uygulamaları (Doğan & Koç, 2017; Çakır & Kılcan, 2023), afetlerle ilişkili dinamiklerin sosyal bilgilerle ilişkili paydaşlara yansımaları (Gezer & Şahin, 2022; Konur vd., 2023), programların ve ders kitaplarının yeterliliği (Şulek & Aktın, 2023; Sözcü & Aydınöz, 2019) bu kapsamda odaklanılan konulardan yalnızca birkaçıdır. Bununla birlikte, var olan dikkate değer literatüre rağmen mevcut çalışmalarda öne çıkan genel eğilimleri incelemeye yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanılmamaktadır. Bu bağlamda, sosyal bilgiler eğitimi özelinde afet konularına yönelik çalışmalarda öne çıkan genel eğilimlerin belirlenmesi ve var olan eksiklik ve ihtiyaçlardan hareketle uygulamaya ve gelecek araştırmalara fikir sağlayabilecek önerilerin geliştirilmesinin önemli bir gereklilik olduğu söylenebilir. Nitekim var olan ihtiyaçlardan hareketle sağlanan önerilerin boşlukları dolduran, yenilikçi bakış açıları sağlayan

ve sorunlara yapıcı çözüm önerileri sunabilen çalışmaların teşvikine olumlu yönde katkı sunacağı düşünülebilir. Dahası, böylesi bir çalışmanın ilgili konuya yönelik alanyazının süreç içerisindeki değişim ve gelişiminin anlaşılması adına da önemli olduğu ifade edilebilir. Bu noktada, bu çalışmanın amacı 2016 yılından 2025 yılının ilk çeyreğine kadar olan süre içerisinde Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi bağlamında afet konularına yönelik gerçekleştirilen çalışmalardaki genel eğilimlerin incelenmesidir. İlgili amaç doğrultusunda cevap aranan araştırma soruları şöyledir:

1. Sosyal bilgiler eğitimi bağlamında afet konularına yönelik gerçekleştirilen çalışmaların yıllara göre dağılımları nasıldır?
2. Sosyal bilgiler eğitimi bağlamında afet konularına yönelik gerçekleştirilen çalışmalarda hangi yöntemler benimsenmektedir?
3. Sosyal bilgiler eğitimi bağlamında afet konularına yönelik gerçekleştirilen çalışmaların katılımcıları/veri kaynakları nelerdir?
4. Sosyal bilgiler eğitimi bağlamında afet konularına yönelik gerçekleştirilen çalışmalar hangi afet türlerine yoğunlaşmaktadır?
5. Sosyal bilgiler eğitimi bağlamında afet konularına yönelik gerçekleştirilen çalışmaların yayın dili eğilimleri nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yaklaşımı kapsamında yürütülmüştür. Nitel araştırmalarda ihtiyaç duyulan veriler doküman incelemesi, görüşme ve gözlem gibi yöntemlerle toplanır ve var olan durumlara yönelik detaylı bakış açıları ortaya koyulur (Creswell & Creswell, 2018). Nitel paradigma kapsamında sıklıkla kullanılan doküman incelemesi ise görüşme ve gözlem verilerini desteklemek için kullanılabilir gibi tek başına bir veri toplama yöntemi olarak da işe koşulabilmekte, bu yolla araştırmacılara görüşme ya da gözleme ihtiyaç duymaksızın ihtiyaç duydukları verileri elde etme olanağı tanımaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu noktada, ilgili çalışmanın temelini de doküman incelemesi oluşturmuş ve ilgili yöntem kullanılarak mevcut araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

Araştırmanın Veri Kaynakları

Bu araştırmanın temel veri kaynaklarını sosyal bilgiler eğitimi bağlamında afet konularına yönelik gerçekleştirilen 45 araştırma makalesi (EK-1) ile 35 tez çalışması (EK-2) oluşturmaktadır. Araştırmanın temel veri kaynaklarını oluşturan çalışmalar, makaleler için Google Akademik, Dergipark, Springer Nature Link, EBSCOhost, Web of Science (WoS), tezler için ise Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi ve ProQuest Dissertations & Theses Global’de yapılan aramalarla elde edilmiştir. Analizlere dahil edilecek çalışmaların belirlenmesinde belirli kriterler gözetilmiştir. Bu noktada, çalışmaların son 10 yılda, 2016 yılından 2025 yılının ilk çeyreğine kadar olan süre içerisinde Türkiye’deki öğretim kurumlarına bağlı araştırmacılarca gerçekleştirilmesi, makale ve tezlerin başlığında ya da anahtar kelimelerinde “Sosyal bilgiler” kelimesine yer verilmesi temel ölçüt olarak kabul edilmiştir. Bununla birlikte başlıkta ya da anahtar kelimelerde sosyal bilgiler kelimesi bulunmayan makale ve tezler için, katılımcılar arasında sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili paydaşların bulunması, doküman incelemesi çalışmalarında ise incelenen kaynaklar arasında sosyal bilgilerle ilişkili dokümanların yer alması kriter olarak belirlenmiştir. Bütün bunların yanında makalelerin “Araştırma makalesi” türünde olması ve bu makalelerde yöntem kısmına yer verilerek çalışmanın yönteminin açıkça ifade edilmiş olması da bir kriter olarak dikkate alınmıştır.

Verilerin Analizi ve Güvenirlilik

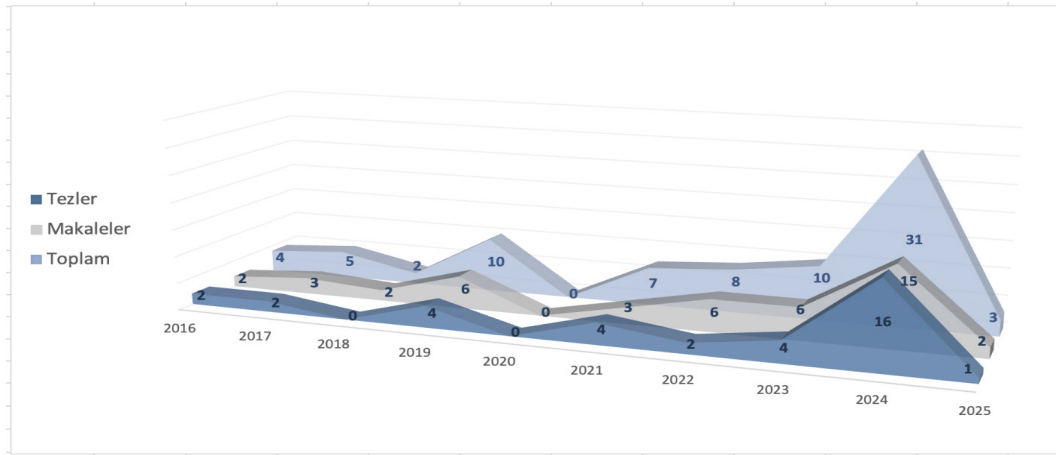
Çalışma kapsamında incelenmesi kararlaştırılan 80 çalışma, 5 temel araştırma sorusu doğrultusunda “Yıllara göre dağılım”, “Mevcut yöntemler”, “Katılımcılar/veri kaynakları”, “Odaklanılan afet türleri” ve “Yayın dili eğilimleri” başlıkları altında analiz edilerek birisi tez çalışmaları, diğeri ise makaleler için olmak üzere iki ön analiz tablosu altında özetlenmiştir. Daha sonra ise ilgili tablolarda öne çıkan karakteristikler incelenerek tez çalışmaları, makale çalışmaları ve çalışmaların genelinde öne çıkan

eğilimlere yönelik üç frekans tablosu oluşturulmuştur. Çalışmanın güvenilirliğinin sağlanması açısından bu işlemler her bir yazar tarafından bağımsız şekilde gerçekleştirilmiş, araştırmacılar ilgili analizlerin ardından bir araya gelerek ön analiz tabloları ile frekans tablolarını karşılaştırmış, tüm taraflar tarafından aynı şekilde doğrulanan bir çerçeve sağlanmıştır. Yazarların analizlerde uzlaşya varmasının ardından frekans tablolarında yer alan veriler bir durumun/evrenin temel karakteristiklerini ortaya koyarak o durumun/evrenin genel özellikleri/eğilimleri hakkında özet bilgiler sunmayı amaçlayan (Fisher & Marshall, 2009) betimsel istatistikler ile sunulmuş, bu noktada Excel üzerinden hazırlanan grafiklerden yararlanılmıştır. Bununla birlikte, araştırmannın güvenilirliğinin artırılması açısından ilgili bulgular yükseköğretim düzeyinde görev yapan ve sosyal bilgilerde afet konularına yönelik çalışmaları olan iki sosyal bilgiler eğitimcisine gönderilmiştir. Uzmanlardan sosyal bilgiler-afet eğitimi ilişkisine yönelik kendi algı ve gözlemlerinin mevcut bulgularla örtüşüp örtüşmediği, analizlere dahil edilmediğini fark ettikleri herhangi bir çalışmanın olup olmadığı gibi konularda görüş alınmıştır. Ayrıca araştırmannın teyit edilebilirliği açısından ön analiz ve frekans tabloları istenildiği durumlarda diğer araştırmacılarla paylaşılmak üzere saklanmıştır.

BULGULAR

İlgili Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımlarına Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında incelenen 80 çalışmanın yıllara göre dağılımları Şekil 1'de sunulmuştur.

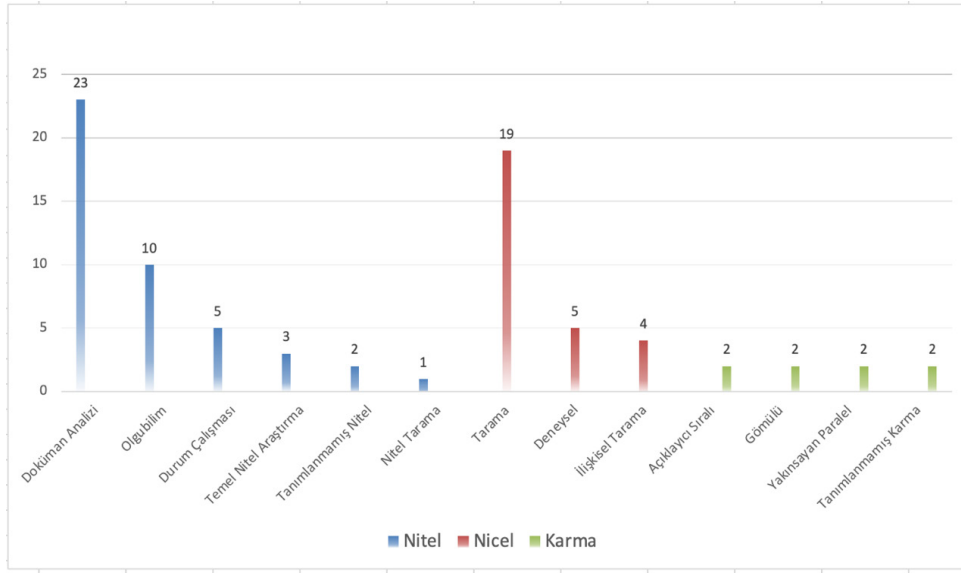

Şekil 1: İncelenen Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımları

Şekil 1 incelediğinde 2016'dan 2025'in ilk çeyreğine kadar olan süreçte sosyal bilgiler eğitiminde afet konularını ele alan 45 araştırma makalesinin yayınlandığı görülmektedir. Dahası, ilgili konuda gerçekleştirilmiş 35 lisansüstü tez çalışması bulunmaktadır. Bu tez çalışmalarının içeriği detaylı olarak incelendiğinde ise 34'ünün yüksek lisans tezi olduğu, doktora tezi sayısının ise 1 çalışma ile sınırlı olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan, Şekil 1 incelendiğinde özellikle 2021 sonrası dönemde ilgili çalışmaların düzenli bir yükseliş gösterdiği göze çarpmaktadır. 2024 ise ilgili çalışmaların dikkate değer sayılara ulaştığı yıl olarak belirginleşmektedir. Nitekim, 10 yılda gerçekleştirilen 35 tez çalışmasının yarıya yakınının (%45,71) 2024 yılı içerisinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Benzer şekilde, son 10 yıldaki araştırma makalelerinin %33,33'lük bir kısmı 2024 yılında yayınlanmıştır. İlgili analizler 2025'in yalnızca ilk çeyreğini kapsamış olsa da 2025 içerisinde de söz konusu çalışmaların devam ettiği gözlenmektedir. Örneğin, 35 tez çalışması içindeki tek doktora tezi çalışmasının 2025 yılının ilk çeyreğinde yayınlandığı belirlenmiştir.

İlgili Araştırmalardaki Yöntem Eğilimlerine Yönelik Bulgular

Sosyal bilgiler eğitimi bağlamında afet konularına yönelik gerçekleştirilen çalışmalardaki yöntem eğilimleri Şekil 2'de sunulmuştur.

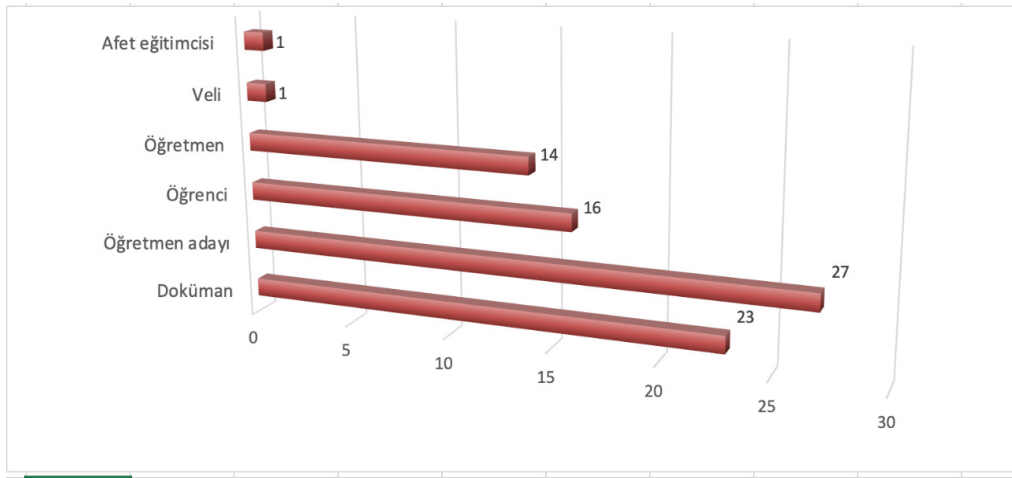

Şekil 2: İncelenen Çalışmalarda Öne Çıkan Yöntem Eğilimleri

Şekil 2 incelendiğinde araştırma kapsamında incelenen 80 çalışmanın 44'ünün (%55) nitel paradigma çerçevesinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bununla birlikte mevcut 44 nitel çalışma içerisinde en çok kullanılan desenin %52,27'lük bir oran ve 23 çalışma ile doküman analizi olduğu gözlenmektedir. Daha sonra ise sırasıyla olgubilim ve durum çalışması desenleri gelmektedir. Bununla birlikte 2 çalışma belirgin bir nitel araştırma deseni ifade etmezken 1 çalışma nitel tarama olarak tanımlanmıştır. İncelenen çalışmalarda nitel yaklaşımdan sonra en sık benimsenen yaklaşımın 28 çalışma ile (%35) nicel olduğu görülmektedir. Gerçekleştirilen 28 nicel çalışmanın desenleri incelendiğinde ise bunların 23'lük bir kısmının tarama modellerine göre yürütüldüğü görülmektedir. Buna karşın deneysel çalışmaların sayısı 5'le sınırlı kalmıştır. Bütün bunların yanında 80 çalışmanın 8'inin (%10) karma desene göre yürütüldüğü, bu noktada gömülü desen, açıklayıcı sıralı desen, yakınsayan paralel desenin benzer sayılar etrafında kullanıldığı görülmektedir. Dahası, 2 çalışmanın daha karma yaklaşıma göre yürütüldüğü belirtilse de bu çalışmalarda benimsenen desenler belirgin şekilde ifade edilmemiştir.

İlgili Araştırmalardaki Katılımcı/Veri Kaynağı Eğilimlerine Yönelik Bulgular

İncelenen çalışmalarda katılımcı/veri kaynağı eğilimlerine yönelik bulgular Şekil 3'te sunulmuştur.

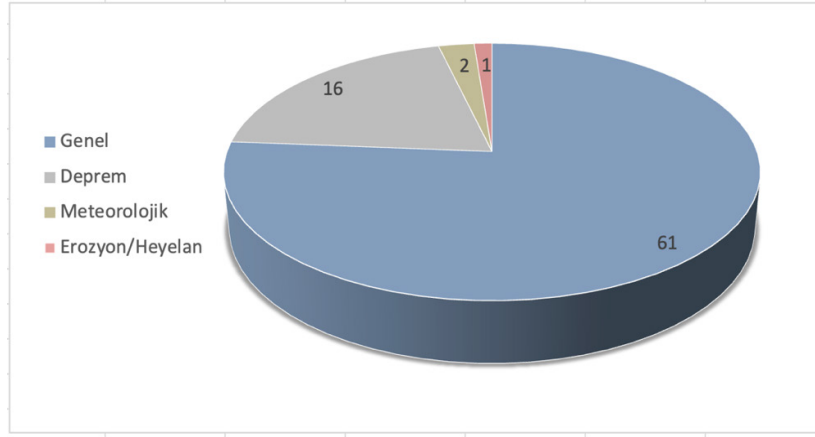

Şekil 3: İlgili Araştırmalardaki Katılımcı/Veri Kaynağı Eğilimleri

Şekil 3 incelendiğinde 80 çalışmanın 27'sinin (%33,75) katılımcılarını sosyal bilgiler öğretmen adaylarının oluşturduğu görülmektedir. Daha sonra ise sırasıyla 16 çalışma (%20) ile öğrenciler ve 14 çalışma (%17,5) ile öğretmenler gelmektedir. Dahası, katılımcılarını veliler ve afet eğitimcilerinin oluşturduğu çalışmalar da bulunmaktadır. Ancak bu grupların katılımını içeren çalışmaların toplam sayısı 2 ile sınırlıdır. Bütün bunların yanında, 23 çalışmaya herhangi bir katılımcı dahil edilmemiş, çalışmaların mevcut verileri sosyal bilgiler ders kitapları ve öğretim programları gibi dokümanlardan elde edilmiştir. Bu çalışmaların toplam içerisindeki oranı ise %28,75'ir.

İlgili Araştırmalardaki Afet Türü Eğilimlerine Yönelik Bulgular

İncelenen 80 çalışma içerisinde öne çıkan afet türlerine yönelik bulgular Şekil 4'te sunulmuştur.

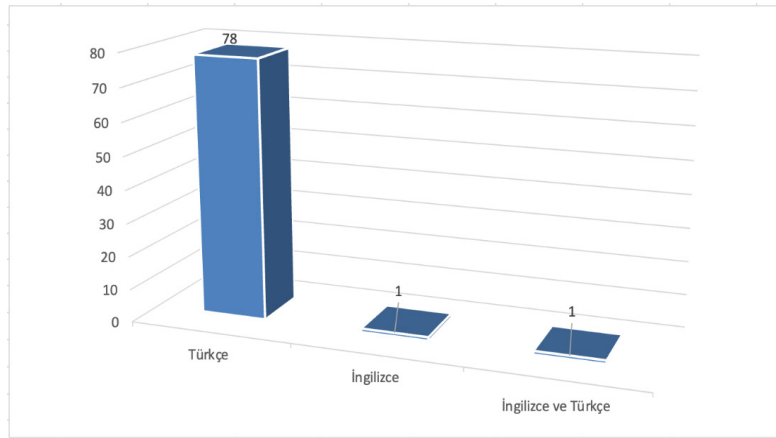

Şekil 4: İlgili Araştırmalarda Odaklanılan Afet Türleri

Şekil 4 incelendiğinde 80 çalışmanın 61'inde (76,25%) doğrudan belirgin bir afet türünün ifade edilmediği ve afetlerin genel bir çerçeveden ele alındığı görülmektedir. Bununla birlikte, 80 çalışmanın 16'sının (%20) deprem afeti özelinde yürütüldüğü gözlenmektedir. Deprem afetini ele alan çalışmalar daha detaylı incelendiğinde ise bunların 9'unun tez çalışması, 7'sinin ise araştırma makalesi olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan, deprem afetine odaklanan söz konusu 9 tez çalışmasının 8'inin de 2023 ve 2024 yılları içerisinde yayınlandığı görülmüştür. Bütün bunların yanında, Şekil 4 incelendiğinde, 80 çalışmanın 2'sinin meteorolojik afetlere odaklandığı, 1 çalışmanın ise erozyon/heyelan afetlerini bir bütün olarak ele aldığı gözlenmektedir.

İlgili Araştırmalardaki Yayın Dili Eğilimlerine Yönelik Bulgular

Çalışma kapsamında incelenen 80 çalışmada gözlenen başlıca yayın diline yönelik bulgular Şekil 5'te sunulmuştur.

Şekil 5: İlgili Çalışmalardaki Yayın Dilleri

Şekil 5 incelediğinde, 80 çalışmanın 78'inin başlıca yayın dilini Türkçe'nin oluşturduğu gözlenmektedir. Bu sayının toplama oranı ise %97,5 olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte 1 çalışma İngilizce dilinde yayınlanırken 1 çalışma hem İngilizce hem de Türkçe olarak yayınlanmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın ilk sorusu kapsamında sosyal bilgiler eğitiminde afet konularını ele alan çalışmaların yıllara göre dağılımları incelenmiştir. Mevcut incelemeler, ilgili konuya yönelik 2021 sonrasında artan bir ilgi oluştuğunu, ancak 2024'ün bu konuda en fazla çalışma yapılan yıl olarak öne çıktığını göstermiştir. Nitekim 10 yılda gerçekleştirilen 1'i doktora tezi, 34'ü yüksek lisans tezi olmak üzere toplam 35 tez çalışmasının yarıya yakının (%45,71) 2024 yılı içerisinde gerçekleştirildiği görülürken, benzer şekilde son 10 yılda gerçekleştirilen araştırma makalelerin %33,33'lük bir kısmının 2024 yılında gerçekleştirildiği belirlenmiştir. 2024'ün bu konudaki çalışmaların büyük bir ivme yakaladığı yıl olarak öne çıkmasının sebebinin ise 6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde yaşanan ve 11 ili etkileyerek "Asrın felaketi" olarak adlandırılan (Özdemir, 2024) depremler silsilesi olduğu söylenebilir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD, 2023) tarafından yayınlanan bir raporda da söz konusu afetin sebep olduğu kayıpların Türkiye'de yaşanan en büyük depremler olan 1939 Erzincan depremi ile 1999 Kocaeli depreminde yaşanan kayıpların toplamından daha fazla olduğu ifade edilmiş ve toplumsal ölçekte oluşan yıkıma dikkat çekilmiştir. Bu noktada, tarihsel süreç içerisinde Türkiye'de yaşanan toplumsal buhran, olay ve olguların akademiye her daim etkilediği de (Evsel, 2023) göz önünde bulundurulduğunda bu afetin oluşturduğu toplumsal farkındalığın ilgili akademik çalışmaların gerçekleştirilmesini etkilediği düşünülebilir.

Analizler sürecinde incelenen bir diğer faktör de çalışmalarda benimsenen yöntem eğilimleri olmuştur. Bu noktada 80 çalışmanın 44'ünün (%55) nitel yaklaşım etrafında gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Nitel araştırmaların var olan olgu ve olayları bireyler perspektifinden derinlemesine yansıtmaya potansiyeli (Creswell & Creswell, 2018) göz önünde bulundurulduğunda ise bu çalışmaların Türkiye'de afet eğitiminin mevcut durumunu paydaşların bakış açısıyla ortaya koyma noktasında oldukça etkili olduğu söylenebilir. Örneğin araştırma kapsamında incelenen çalışmalardan birini gerçekleştiren, Yolalan ve Metin (2025) olgubilim desenine göre hazırladıkları çalışma ile afet eğitimi sürecinde yaşanan sorunları sosyal bilgiler öğretmenlerinin perspektifinden incelemiştir. Görüşmeler sürecinde, öğretmenler afet eğitimini zenginleştirmeye yönelik materyallerin eksikliği, afetlerle ilişkili kazanımların azlığı, ders kitaplarının yetersizliği ve sınırlı ders süresi gibi sorunlara dikkat çekmiştir. Sapmaz'ın (2024) durum çalışması deseninde yürüttüğü çalışma kapsamında da sosyal bilgiler öğretmenlerinin önemli bir kısmının daha önceden sistematik bir deprem eğitimi almadığı belirlenmiştir. Dahası öğretmenlerin depremleri öğretirken alternatif öğretim yöntemlerinden ziyade düz anlatım yöntemine bağlı kaldıkları, kalabalık sınıflar, teknolojik yetersizlikler, tatbikat alanlarının yokluğu gibi sorunlarla yüzleştikleri görülmüştür. Benzer şekilde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen çeşitli nitel çalışmalar da öğretmen adaylarının önemli bir kısmının doğal afetler konusunda yeterli bir eğitim alamadıklarını (Akyol, 2023), gelişmiş bir afet bilincine ve kültürüne sahip olma noktasında yetersizlik taşıdıklarını göstermiştir (Tağrikulu, 2025). Dahası, pek çok doküman incelemesi araştırması da sosyal bilgiler ders kitaplarında ve öğretim programlarındaki yetersizliklere ışık tutmuş, ilgili yetersizliklerden hareketle geliştirme önerileri sunmuştur (Çakır & Kılcan, 2023; Şulek & Aktın, 2023). Örneğin, Önal (2019) sosyal bilgiler ders kitaplarında afetlerle ilgili içeriklerde önemli yanlışlık ve eksiklikler olduğunu bulgularken Sözcü ve Aydınözü de (2019) sosyal bilgiler dersi öğretim programının afetlerle ilişkili kazanımlara yeterince yer vermediğini belirlemiştir. Bütün bunlardan hareketle ilgili nitel çalışmaların Türkiye'de sosyal bilgiler eğitimi özelinde sürdürülen afet eğitimi uygulamalarını ve var olan eksiklikleri ortaya koymaları yönüyle oldukça değerli olduğu söylenebilir.

Analizler sürecinde nitel yaklaşımdan sonra en sık kullanılan yaklaşımın 28 çalışma ile (%35) nicel olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, söz konusu 28 nicel çalışmanın 82,14'üne tekabül eden 23'lük bir kısmının da tarama modellerine göre yürütüldüğü görülmüştür. Bu noktada, ortaokul öğrencileri (Atıla, 2024), öğretmenler (Karaca, 2024) ve öğretmen adayları (Değirmenci & Altunay, 2024) gibi gruplar ilgili çalışmaların örneklemelerini oluşturmuştur. Tarama modellerinin büyük sayıda katılımcılar üzerinden mevcut evrene yönelik genellenebilir bulgular ortaya koyma potansiyeli göz önünde

bulundurulduğunda (Büyüköztürk vd., 2017) ilgili çalışmaların da sağladığı genellenebilir sonuçlar ile ilgili literatüre anlamlı katkılar sağladığı düşünülebilir. Bununla birlikte, alanyazındaki mevcut 28 nicel çalışmanın 5'inin deneysel desene göre yürütüldüğü görülmüştür. Bu noktada senaryo tabanlı eğitim (Çakır & Kılcan, 2022), dijital oyunlar (Doğan & Koç, 2017) ve hareketli infografiklerin (Karaçayır, 2022) etkisi uygulamalı bir bağlamda araştırılmıştır. Deneysel araştırmaların yeni ürün, süreç ve fikirleri gerçek yaşam koşulları içerisinde uygulamalı bir bağlamda incelemesi yönüyle büyük önem taşıdığı göz önünde bulundurulduğunda, mevcut çalışmaların alanyazına önemli bakış açıları sağladığı düşünülebilir. Buna karşın, mevcut deneysel çalışma sayısının yalnızca 5 ile sınırlı olması da önemli bir eksiklik olarak nitelendirilebilir. Bütün bunların yanında, çalışma kapsamında incelenen 80 çalışmanın 8'inin karma yaklaşıma göre yürütüldüğü gözlenmiştir. Bu karma çalışmaların bazılarında nicel boyut tarama yöntemine göre yürütülmüş, katılımcılardan yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla destekleyici veriler toplanmıştır (Durmuş, vd., 2024; Kiraz, 2021; Kurnaz, 2024). Bununla birlikte, bazı çalışmalarda nicel süreçlerde deneysel desenler kullanılmıştır. Bu çalışmalarda Kantekin (2025) bir afet eğitimi programının, Bilen (2023) çoklu ortam materyallerinin, Kalyoncu (2024) ise müze eğitimi etkinliklerinin etkisini test etmiştir. Karma çalışmaların nicel ve nitel verileri beraberce işe koşarak araştırma problemlerine yönelik daha bütüncül veriler ortaya koyma potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda (Creswell & Plano Clark, 2011) ilgili çalışmaların alanyazına önemli katkılar sunduğu düşünülebilir.

Doğrudan araştırma soruları kapsamında ele alınmasa da analizler sürecinde göze çarpan önemli bir nokta bazı çalışmaların çeşitli teknolojilerin afet eğitimi süreçleri içerisindeki potansiyeline odaklanması olmuştur. Bu bağlamda, analizlere konu olan çeşitli çalışmalarda dijital oyunlar (Doğan & Koç, 2017), çoklu ortam materyalleri (Bilen, 2023), hareketli infografik (Karaçayır, 2022) gibi teknolojilerin kullanımının incelendiği görülmüştür. Son yıllarda eğitim teknolojilerinin artan önemi ile Türkiye'de afet eğitimi süreçleri içerisinde yenilikçi materyallere olan ihtiyaç (Buluş Kırıkkaya vd. 2011; Yolalan & Metin, Ö., 2025) göz önünde bulundurulduğunda ilgili çalışmaların mevcut ihtiyaçlara yanıt verme noktasında faydalı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, afet eğitimine olumlu yönde katkılar sunduğu uluslararası alanyazınca doğrulanmış dijital gerçeklik araçları (Lu vd., 2022) coğrafi bilgi sistemleri (Song vd., 2023) ve mobil öğrenme uygulamaları gibi (Winarni & Purwandari, 2018) teknolojilerin kullanımını ele alan çalışmaların olmayışının da önemli bir eksiklik olduğu düşünülebilir.

Analizler kapsamında ilgili çalışmaların katılımcı grupları incelenmiş ve sırasıyla öğretmen adayları, öğrenciler ve öğretmenlerle çalışıldığı görülmüştür. Bununla birlikte, çalışmaların önemli bir kısmının veri kaynağı olarak dokümanlardan yararlandığı belirlenmiştir. Dahası, sınırlı sayıda da olsa sosyal bilgiler öğretmen adayı ebeveynleri (Kuzey & Göçgen, 2021) ve afet eğitimcisi (Avcı, 2019) gibi çalışma gruplarına da rastlanılmıştır. Bu bağlamda, ilgili çalışmalar içerisinde farklı niteliklerdeki gruplarla çalışılmasının daha zengin perspektifler sağlama adına olumlu olduğu söylenebilir. Bütün bunların yanında, incelenen 80 çalışmanın 61'inde (76,25%) afetlerin bir bütün olarak ele alındığı belirlenmiştir. Belirgin bir afet türüne odaklanan 19 çalışmanın 16'sının ise deprem afeti özelinde yürütüldüğü görülmüştür. Söz konusu çalışmaların deprem afetine yoğunlaşmasının Türkiye'nin bulunduğu coğrafi koşulların doğrudan bir sonucu olduğu düşünülebilir. Nitekim Türkiye önemli deprem kuşaklarından birisi olan Alp-Himalaya deprem kuşağında yer almakta, farklı levhaların sıkıştırması altında yeryuvarının jeolojik bakımdan en karmaşık ve depremsel bölgelerinden birisini oluşturmaktadır (Pampal & Özmen, 2009). Dahası, Türkiye'de ortalama olarak her beş yılda bir büyük ölçekte can ve mal kaybına sebep olan bir deprem yaşanmaktadır (AFAD, 2018). Bütün bu durumların ise belirgin bir afete odaklanan çalışmalar içerisinde depremin en sık ele alınan afet türü olmasının açıklayıcısı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, belirgin bir afete odaklanan çalışmalar içerisinde deprem dışındaki afetleri ele alan yalnızca üç çalışma bulunmaktadır. Bunların 2'si meteorolojik afetlere odaklanırken, 1 çalışmanın da erozyon/heyelan afetleri özelinde yürütüldüğü görülmüştür. Buna karşın Türkiye'de depremlere ek olarak birçok afet yaşanmaktadır. Örneğin AFAD (2024) tarafından yayınlanan 2023 yılı doğa kaynaklı olay istatistikleri raporunda 2023 yılında Türkiye'de 564 heyelan, 2028 su baskını, 1711 orman yangını, 93 çığ/aşırı kar tipi yağış görüldüğü ifade edilmiştir. Durumu orman yangınları açısından ele alan Afet Platformu (2021) verilerine göre yalnızca 2021'de Türkiye'de meydana gelen 612 orman yangını toplamda 206.013 hektarlık alanı yok etmiştir. Dahası, Türkiye'de son 10 yılda meydana gelen orman yangınlarının %12'lik bölümünün ihmal ve dikkatsizlik, %6'lık bölümünün kasıt kaynaklı, %45' lik bölümün ise meçhul olduğu resmi raporlarca ifade edilmiştir (Erdemli, 2023). Gerek söz konusu durumlar gerekse sosyal bilgilerin depremlerin yanında kuraklık, fırtına,

heyelan, erozyon, orman yangını, çığ gibi çeşitli afetlerin öğretimine atfettiği değer (Değirmenci, vd., 2019; Kopuz vd., 2024) göz önünde bulundurulduğunda mevcut çalışmalarda deprem dışındaki afet türlerinin ihmal edilmesinin önemli bir eksiklik olduğu düşünülebilir.

Bütün bunların yanında, ilgili araştırma kapsamında incelenen 80 çalışmanın 78'inin başlıca yayın dilinin Türkçe olduğu gözlenmiştir. Bu sayının toplam içerisindeki oranı ise %97,5 olmuştur. Buna karşın, İngilizce dilinde yayınlanan 1 çalışma bulunurken 1 çalışmanın da yayın dili olarak hem İngilizce hem de Türkçeyi kullandığı görülmüştür. Bu noktada, ilgili çalışmaların temel olarak Türkçe dilinde yayınlanması, Türkçe'nin yanında tam metin olarak İngilizce diline yer verilmemesi, mevcut çalışmaların uluslararası düzeyde geniş ölçekli bir yaygın etki oluşturmaya önünde bir sınırlılık olarak kabul edilebilir. Bu konuda gerçekleştirilen ve Türkçe'nin yanında İngilizce diline de yer veren çalışmaların ise daha geniş bir yaygın etki oluşturma, Türkiye alanyazınının ilgili konu üzerindeki gelişmişlik düzeyini gösterme ve sosyal bilgilerin afet eğitimindeki potansiyeli üzerine var olan farkındalığı uluslararası ölçekte artırma gibi konularda önemli bir rol oynayacağı düşünülebilir.

Araştırmanın temel bulgularına dayanarak çeşitli öneriler sunulabilir. İlgili öneriler şöyle sıralanabilir:

- Sosyal bilgiler eğitimi bağlamında afetlerle ilişkili konuları geniş perspektiflerden ele alan doktora tezlerinin hazırlanması, bu noktada lisansüstü öğrencilerin danışman akademisyenlerce teşvik edilmesi önerilebilir.
- Sosyal bilgiler eğitimi bağlamında afetlerle ilişkili konulara yönelik var olan durumları ortaya koymaya yönelik çalışmaların yanında yeni ürün, süreç ve fikirleri tanıtan, bunların etkilerini uygulamalı bir bağlamda gerek paydaşlar perspektifinden gerekse deneysel yöntemlerle yansıtan karma, tasarım temelli ve eylem araştırması türünde çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Bu noktada, sanal gerçeklik, coğrafi bilgi sistemleri, simülasyonlar, Web 2.0 araçları ve çeşitli yapay zekâ uygulamaları gibi teknolojilerin afet eğitimine entegrasyonuna yönelik çalışmaların gerçekleştirilmesi tavsiye edilebilir.
- Öğretmen adayları, öğretmen ve öğrencilerin yanında AFAD çalışanları, afet eğitimcileri, depremi bizzat deneyimlemiş kişiler ve öğrenci ebeveynleri gibi farklı türdeki grupları içeren çalışmalar hazırlanabilir.
- Sosyal bilgiler derslerinde orman yangını, heyelan, erozyon ve kuraklık gibi farklı türdeki afetlerin öğretimini ele alan çalışmalar yürütülebilir.
- Türkçenin yanında İngilizce diline de yer veren çalışmaların gerçekleştirilmesi, bu yolla ilgili çalışmaların yaygın etkisinin artırılması önerilebilir. Dahası yüksek lisans ve doktora tezlerinin de İngilizceye çevrilerek ProQuest Dissertations & Theses Global gibi platformlara yüklenmesi, böylelikle uluslararası düzeyde daha geniş bir kitleye hitap edilmesi tavsiye edilebilir.

| EXTENDED ABSTRACT |

Examining General Trends in Studies Conducted on Disaster Issues in the Context of Social Studies EducationOkan YETİŞENSOY^{ID}, Abdulkadir OKCU^{ID}**INTRODUCTION**

Today, social studies stands out as an essential subject for disaster education (Yıldız et al., 2024). Through social studies, individuals learn about potential disasters in their immediate environment and the world, and gain a basic understanding of their causes and effects (Avcı, 2024). Moreover, social studies help individuals identify and correct misconceptions regarding disasters with accurate information (Kalyoncu, 2024). Children, who are considered one of the most vulnerable groups in disaster situations, become more prepared for disasters by acquiring the cognitive, affective and psychomotor knowledge and skills they will need to cope with disasters through social studies (Demirbaş, 2024). Furthermore, thanks to social studies, students develop awareness about pre-disaster, during disaster, and post-disaster actions (Atila, 2024) and gain a deeper understanding of the socio-economic impacts of disasters (Gülersoy & Akyol, 2024).

In addition to all these, disasters are considered to be events that cause significant destruction on a social scale. The elimination of multidimensional problems caused by disasters requires the presence of active citizens who can take responsibility on behalf of the society and have advanced participation and problem-solving skills. At this point, social studies serves to raise the type of citizen needed in disaster situations (Filiz, 2024). In addition, another role expected from social studies today is to make individuals sensitive to problems that occur on a global level beyond the society they live in (Deveci, 2022). At this point, social studies includes disasters such as volcanic eruptions and tsunamis, which are seen in different parts of the world, in addition to the disasters experienced in Türkiye. This equips individuals with a disaster awareness beyond the society they live in (Kopuz et al., 2024). Moreover, disaster topics are an important part of the social studies curricula (Başibüyük & Pala, 2023). When the 1968, 1998, 2005 and 2018 programs used in the historical process are examined, it is seen that disaster-related topics are included in all of the relevant programs (Bartın Savran & Çetin, 2024). Similarly, disaster issues were addressed in the Social Studies curriculum updated in 2024 and learning outcomes and activities were included to develop students' disaster awareness (MEB, 2024).

As a result, there is a very close relationship between social studies and disaster education. The existing literature indicates the existence of a considerable number of studies that point to this relationship. However, despite the considerable literature, no study has been found to examine the general trends that stand out in the existing studies. In this context, it can be said that it is an important necessity to determine the general trends in disaster-related studies conducted in the context of social studies education and to develop suggestions that can provide ideas for practice and future research. Indeed, it can be thought

that the suggestions provided based on existing needs will contribute positively to the encouragement of studies that fill the gaps, provide innovative perspectives and offer constructive solutions to problems. Moreover, such a study can be considered important in terms of understanding the change and development of the literature on the relevant subject during the process. At this point, The purpose of this study is to explore the general trends in theses and research papers focused on disaster topics in the field of social studies education. The research questions that are sought to be answered in line with the relevant purpose are as follows:

1. What is the yearly distribution of research addressing disaster-related topics in social studies education?
2. Which methodologies are adopted in research addressing disaster-related topics in social studies education?
3. Who are the participants or what data sources are utilized in research addressing disaster-related topics in social studies education?
4. What types of disasters receive the most attention in research addressing disaster-related topics in social studies education?
5. What publication languages dominate research addressing disaster-related topics in social studies education?

METHOD

This study was conducted within the qualitative research framework. Qualitative research involves collecting data through methods such as document analysis, interviews, and observations, providing detailed insights into existing situations (Creswell & Creswell, 2018). While this study adopted document analysis method, the primary data sources for the study consisted of 45 research articles and 35 theses specifically addressing disaster-related topics within the context of social studies education. Certain criteria were considered when selecting studies to be included in the analysis. The 80 selected studies were examined based on five core research questions, under the headings of “Distribution by years”, “Methodological approaches”, “Participants/Data sources”, “Types of disasters addressed”, and “Publication language trends”. Analyses were conducted independently by the researchers. Afterwards, they met to compare their results and established a framework that was confirmed consistently by all parties. The findings were presented through descriptive statistics, which aim to summarize fundamental characteristics and general trends of a given situation or population (Fisher & Marshall, 2009). Graphs created using Excel were utilized for clearer representation of the data. To enhance the reliability of the study, relevant findings were reviewed by two social studies educators working at the higher education level, each with research expertise related to disaster education in social studies. Their feedback was sought to determine whether their observations and perceptions matched the presented findings and whether there were any overlooked studies in the analysis. Additionally, to ensure confirmability, preliminary analyses and frequency tables were securely stored and can be made available upon request to other researchers.

FINDINGS

As part of the analyses, the distribution of 80 studies across the years was initially examined. It was found that 45 research articles and 35 graduate theses had been published in the relevant period. Additionally, a steady increase in related studies was observed particularly after 2021, with 2024 emerging distinctly as a year with a remarkable surge. Although the analysis covers only the first quarter of 2025, it was observed that related studies have continued into this year as well. Additionally, It was observed that 44 out of the 80 studies (55%) employed a qualitative paradigm. Among these 44 qualitative studies, document analysis emerged as the most frequently used design, comprising 52.27% (23 studies). Among the studies examined, the quantitative approach was the second most frequently adopted method after the qualitative approach, used in 28 studies (35%). When the designs of these 28 quantitative studies was examined, it was observed that 23 studies, corresponding to 82.14%, employed survey models. In contrast, the number of experimental studies was limited to only five. Additionally, 8 out of the 80 studies (10%) utilized a mixed-methods design.

When the participant/data source trends in the relevant studies was examined, it was observed that pre-service social studies teachers constituted the participants of 27 out of the 80 studies (33.75%). This was followed by students in 16 studies (20%) and teachers in 14 studies (17.5%), respectively. Additionally, 23 studies (28.75%) did not include any participants, with data instead being obtained from documents such as social studies textbooks and curricula. Furthermore, it was observed that in 61 out of the 80 studies (76.25%), no specific disaster type was directly indicated, with disasters being addressed in a general framework. However, 16 of the 80 studies (20%) specifically focused on earthquakes. Furthermore, it was observed that two studies concentrated on meteorological disasters, while one study addressed erosion and landslides collectively. Furthermore, it was determined that Turkish constituted the primary publication language for 78 out of 80 studies, accounting for 97.5% of the total. Additionally, one study was published in English, while another was published in both Turkish and English.

DISCUSSION

The findings of this study indicated that there is an increasing interest in disaster-related issues within the scope of social studies education in recent years, with 2024 particularly standing out as the year when a significant portion of the studies were conducted. Considering that social crises, events, and phenomena experienced throughout Türkiye's history have consistently impacted academia (Eysel, 2023), it can be suggested that this heightened attention resulted from the series of devastating earthquakes in February 2023 (Özdemir, 2024). Moreover, methodological trends in the examined studies indicated a general preference for qualitative document analysis or quantitative survey methods, primarily aimed at identifying existing conditions. However, practical, experimental studies introducing new products, processes, or ideas were found to be very limited, highlighting a significant gap in the literature. At this point, it is recommended to conduct mixed-method, design-based, and action research that introduce new products, processes, and ideas, and evaluate their impacts through practical applications, either from stakeholders' perspectives or using experimental methods. Additionally, studies were observed to either broadly address disasters or specifically concentrate on earthquakes. Considering Türkiye's frequent exposure to numerous other disasters, such as forest fires, landslides, and floods annually (AFAD, 2024), it can be recommended that greater attention be given to other disasters that have significant negative impacts in Türkiye. Moreover, the analysis determined that Turkish was predominantly chosen as the publication language in the relevant studies. Based on this finding, it can be recommended that more publications be produced in languages other than Turkish to enhance their broader impact.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) (2018). *Türkiye'de afet yönetimi ve doğa kaynaklı afet istatistikleri*.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) (2023). *06 Şubat 2023 Pazarcık-Elbistan Kahramanmaraş (Mw: 7.7 – Mw: 7.6) depremleri raporu*. Deprem ve Risk Azaltma Genel Müdürlüğü Deprem Dairesi Başkanlığı.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) (2024). *2023 yılı doğa kaynaklı olay istatistikleri*.
- Afet Platformu (2021). *2021 Yaz dönemi afetler raporu*. <https://afetplatformu.org.tr/wp-content/uploads/2022/08/AFET-PLATFORMU-2021-RAPOR.pdf>
- Akyol, A. (2023). *Sosyal bilgiler öğretmenleri adaylarının afet bilinci algı düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir).
- Arıcı, F., Bozkaya, H., Cengiz, E., & Kuzey, M. (2023). Education in disaster situations: The impact of the Kahramanmaraş earthquake on teachers' experiences. *Sakarya University Journal of Education*, 13(4 – Special Issue – Disaster Education and Education in Disaster Regions), 650-684. <https://doi.org/10.19126/suje.1375691>
- Atila, E. (2024). *Asrın felaketini yaşayan ortaokul öğrencilerinin deprem farkındalıklarının ve metaforlarının bu felaketi yaşamayan öğrencilerle karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde).
- Avcı, E. (2024). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde afet risk azaltma eğitimine ilişkin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eskişehir).
- Bartın Savran, C., & Çetin, T. (2024). Tarihsel bağlamda sosyal bilgiler öğretim programlarında doğal afet kavramının incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 28(3), 838-851. <https://doi.org/10.20296/tsadergisi.1420504>
- Başbüyük, A., & Pala, Ş. M. (2023). Hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve coğrafya dersi öğretim programları kazanımlarının afet eğitimi açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 184-197. <https://doi.org/10.17556/erziefd.1063242>

- Bilen, M. (2023). *Sosyal bilgilerde meteorolojik afetlerin öğretiminde çoklu ortam materyalleri kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve afet bilinci düzeylerine etkisi*. (Yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın).
- Buluş Kırıkkaya, E., Oğuz Ünver, A., & Çakın, O. (2011). Teachers views on the topic of disaster education at the field on elementary science and technology curriculum. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 5(1), 24-42.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Yayıncılık.
- Creswell, J.W., & Plano Clark, V.L. (2011). *Designing and conducting mixed methods research*. Sage.
- Creswell, J.W. & Creswell, J.D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage.
- Çakır, U., & Kılcan, B. (2022). Senaryo tabanlı eğitimin ortaokul öğrencilerinin afetlere ilişkin bilgi ve tutum düzeylerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 6(2), 183-205. <https://doi.org/10.38015/sbyy.1175589>
- Değirmenci, Y., Kuzey, M. ve Yetişensoy, O. (2019). Sosyal bilgiler ders kitaplarında afet bilinci ve eğitimi. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 33-46.
- Değirmenci, Y., & Altunay, F. (2024). Öğretmen adaylarının deprem farkındalık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Deprem Araştırma Dergisi*, 6(1), 161-180. <https://doi.org/10.46464/tdad.1437117>
- Demirbaş, İ. (2024). 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programında afet eğitiminin yeri. H. Akdağ (Ed.) içinde, *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-V* (pp. 229-245). Pegem Akademi.
- Deveci, H. (2002). *Sosyal bilgiler dersinde probleme dayalı öğrenmenin öğrencilerin derse ilişkin tutumlarına, akademik başarılarına ve hatırlama düzeylerine etkisi*. (Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir).
- Doğan, E., & Koç, H. (2017). Sosyal bilgiler dersinde deprem konusunun dijital oyunla öğretiminin akademik başarıya etkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8, 90-100.
- Doğan, İ. H., Kaya, F., & Aydın, M. (2023). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının afetlere yönelik tutum düzeylerinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 182-201.
- Durmuş, E., Kınacı, M. K., & Kuruyer, D. (2024). Examining the disaster awareness levels of secondary school students. *International Journal of Turkish Education Sciences*, 12(3), 1115-1147. <https://doi.org/10.46778/goputeb.1494675>
- Erdemli, F. (2023). *2023 yılı orman yangınları değerlendirme raporu*. Muğla Orman Bölge Müdürlüğü, Orman Yangınlarıyla Mücadele Şube Müdürlüğü.
- Evsel, G. (2023). Cumhuriyet'in kuruluşundan bugüne Türkiye'de sosyoloji geleneğindeki değişimler: bibliyografya incelemesi. *Akademik Hassasiyetler*, 10 (Cumhuriyet Özel Sayısı), 746-768. <https://doi.org/10.58884/akademik-hassasiyetler.1347423>
- Fırat, M. (2022). Deprem ve toplumsal etkileri. *Tezkire Dergisi*, 80, 47-72.
- Filiz, H. Ş. (2024). Depremi deneyimlemiş sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 6 şubat 2023 depremine yönelik algıları. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 168-186.
- Fisher, M.J. & Marshall, A.P. (2009). Understanding descriptive statistics. *Australian Critical Care*, 22(2), 93-97
- George, M. & Oliva, E. (2019). *Immersive technologies & digital games for school disaster preparedness*. Global Disaster Preparedness Center: Research paper.
- Gerdan, S. (2019). Bir sosyal sorumluluk alanı olarak afet eğitimleri. *International Journal of Management and Administration*, 3(5), 101-110. <https://doi.org/10.29064/ijma.523265>
- Gezer, U., & Aksu, E. O. (2022). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının afet farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(4), 400-408. <https://doi.org/10.52835/19maysbd.1224027>
- Gezer, M., & Şahin, İ. F. (2022). Deprem eğitimi: sosyal bilgiler öğretmen adaylarının depreme ilişkin bilgi düzeyleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 97-106. <https://doi.org/10.17556/erziefd.941878>
- Gülersoy, A. E., & Akyol, A. (2024). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının afet bilinci algı düzeylerinin incelenmesi. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 87-103.
- İnal, E., Kaya, E., & Altıntaş, K. H. (2018). Türkiye'de örgün eğitimin afet eğitimi yeterliliği açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 114-127.
- Kalyoncu, E. (2024). *Sosyal bilgiler dersinde müze eğitimi etkinlikleri kullanılmasının akademik başarı, tutum ve öğrencilerin afet bilinci düzeylerine etkisi: taşkın müzesi örneği*. (Yüksek lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rize).
- Kantekin, S. (2025). *Sosyal bilgiler eğitimi bağlamında bir afet eğitimi programının geliştirilmesi*. (Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eskişehir).
- Karaca, A. (2024). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin doğal afet okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara).
- Karaçayır, F. (2022). *Ortaokul sosyal bilgiler derslerinde doğal afetlerin hareketli infografikler ile öğretiminin öğrenci başarısına ve dersin tutumuna etkisi*. (Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas).
- Karakuş, U., & Önger, S. (2017). 8. Sınıf öğrencilerinin doğal afet ve afet eğitimi kavramını anlama düzeyleri. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(6), 482-491. <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v6i6.1247>

- Kiraz, B. (2021). *Öğretmen adaylarının afet farkındalıklarının ve afet farkındalığı geliştirme içerikli etkinliklere yönelik görüşlerinin belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir).
- Kopuz, B., Bekdemir, Ü., & Yılmaz, A. (2024). Sosyal bilgiler ders kitaplarında doğal afet ile ilgili konular ve bu konuların öğretiminin önemi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(30), 358-380. <https://doi.org/10.38155/ksbd.1355236>
- Köstekçi, E., & Üstünyer, Ç. (2024). Güncellenen hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında afetler konularının yer alma durumunun incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 27-40.
- Kurnaz, M. Ö. (2024). *Sosyal bilgiler dersinin deprem bilinci geliştirmedeki rolüne ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat).
- Kuzey, M., & Göçgen, S. (2021). Yetişkinlerin yaşamsal hafızaları ve afet bilinçleri. *Afet ve Risk Dergisi*, 4(2), 331-350. <https://doi.org/10.35341/afet.975939>
- Lu, S.J., Lin, Y.C., Tan, K.H., & Liu, Y.C. (2022). Revolutionizing elementary disaster prevention education and training via augmented reality-enhanced collaborative learning. *International Journal of Engineering Business Management*. <https://doi.org/10.1177/184.797.90211067345>
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar)*. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2024). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6 ve 7. sınıflar)*. Ankara.
- Mendonca, M.B.D., Rosa, T.D.S., Bello, A.R. (2019). Transversal integration of geohydrological risks in an elementary school in Brazil: A disaster education experiment. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 39, 101213. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2019.101213>
- Öcal, A., Yıldırım, E., Yakar, H., Erdoğan, E. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının afetlere yönelik inanışlarının incelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 59-72.
- Önal, H. (2019). Temel eğitim ders kitaplarında afet olayları ile ilgili kavramlarda görülen eksiklikler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(1), 177-192.
- Özer, S., & Zenginer, Ş. (2024). Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğal afet okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 5(1), 151-171. <https://doi.org/10.69643/kaped.1448007>
- Özdemir, G. (2024). The 6 february earthquakes described as the disaster of the century reflections of on education and training processes. *New Era International Journal of Interdisciplinary Social Researches*, 9(23), 45-54. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11079924>
- Pampal, S. & Özmen, B. (2009). *Depremler doğal afet midir? Depremlerle baş edebilmek*. Eflatun yayınevi.
- Sapmaz, A. (2024). *6 Şubat 2023 depremini yaşayan sosyal bilgiler öğretmenlerine göre deprem eğitimi*. (Yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde).
- Savova, D. (2016). AR sandbox in educational programs for disaster response. *Proceedings of the 6th International Conference on Cartography and GIS* (pp. 847-858). Albena, Bulgaria.
- Seddighi, H., Lopez Lopez, M., Xwitter, A., Muldoon, M.L., Sajjadi, H., Yousefzadeh, S. (2023). Non-formal disaster education programs for school students in Iran: A qualitative study of the challenges experienced by stakeholders. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 86, 103531. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2023.103531>
- Shaw, R., Takeuchi, Y., Gwee, Q.R., & Shiwaku, K. (2011). Disaster education: an introduction, in: R. Shaw, K. Shiwaku, Y. Takeuchi (Eds.), *Disaster Education (Community, Environment and Disaster Risk Management)*, 7, Emerald.
- Song, J., Yamauchi, H., Oguchi, T., Ogura, T., Nakamura, Y., & Wang, J. (2023). Effects of web geographic information system (GIS) technology and curriculum approaches on education for disaster risk reduction. *Natural Hazards and Earth System Sciences*, 23, 3617-3634. <https://doi.org/10.5194/nhess-23-3617-2023>
- Sözcü, U., & Aydınöz, D. (2019). Doğal afet okuryazarlığı bağlamında öğretim programlarındaki afetlerle ilişkili kazanımların incelenmesi. *Turkish Studies-Educational Sciences*, 14(5), 2639-2652.
- Şulek, N., & Aktın, K. (2023). Sosyal bilgiler eğitiminde doğal afetler. *Uluslararası Sosyal Bilimlerde Mükemmellik Arayışı Dergisi*, 5, 68-82.
- Tağrikulu, P. (2025). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları afet bilinci ve kültürü: ne biliyorum? Ne öğretebilirim?. *International Journal of Geography and Geography Education*, 54, 105-128. <https://doi.org/10.32003/igge.1559463>
- Winarni, E.W., & Purwandari, E.P. (2018). Disaster risk reduction for earthquake using mobile learning application to improve the students understanding in elementary school. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 9(2), 205-214.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yıldız, T., Er, Ö., & Metin, Ö. (2024). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının afet hazırbulunuşluk seviyelerinin incelenmesi. *International Journal of Geography and Geography Education*, 51, 48-67. <https://doi.org/10.32003/igge.1333070>
- Yolalan, M., & Metin, Ö. (2025). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin afet konularının öğretiminde ve afet bilincinin kazandırılmasında yaşadığı güçlükler ve çözüm önerileri. *International Journal of Geography and Geography Education*, 54, 129-147. <https://doi.org/10.32003/igge.1580351>
- Yükseköğretim kurulu (YÖK) (2018) *Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı*. Ankara.

- Zhang, M., & Wang, J. (2022). Trend analysis of global disaster education research based on scientific knowledge graphs. *Sustainability*, 14, 1492. <https://doi.org/10.3390/su14031492>
- Zhu, T., & Zhang, Y. J. (2017). An investigation of disaster education in elementary and secondary schools: Evidence from China. *Nat Hazards*, 89, 1009-1029 <https://doi.org/10.1007/s11069.017.3004-2>

EK-1 Analizler Kapsamında İncelenen Makaleler

- Aladağ, E., & Bilen, M. (2024). Sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersi öğretim programlarında meteorolojik kaynaklı afetler. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 41-56. <https://doi.org/10.17539/amauefd.1486983>
- Bartın Savran, C., & Çetin, T. (2024). Tarihsel bağlamda sosyal bilgiler öğretim programlarında doğal afet kavramının incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 28(3), 838-851. <https://doi.org/10.20296/tsadergisi.1420504>
- Başbüyük, A., & Pala, Ş. M. (2023). Hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve coğrafya dersi öğretim programları kazanımlarının afet eğitimi açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 184-197. <https://doi.org/10.17556/erziefd.1063242>
- Bilen, E., & Polat, M. (2022). Öğretmen adaylarının deprem farkındalığına ilişkin görüşleri. *Türk Deprem Araştırma Dergisi*, 4(1), 155-173. <https://doi.org/10.46464/tdad.1098199>
- Birinci Konur, K., Sezen Vekli, G., Şeyihoğlu, A., Tekbıyık, A., vd. (2023). Afet eğitimi ve disiplinlerarası öğretim: öğretmenler ne düşünüyor?. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(2), 575-596. <https://doi.org/10.35341/afet.1247735>
- Birinci Konur, K., Şeyihoğlu, A., Sezen Vekli, G., Tekbıyık, A., vd. (2024). Afet eğitimi konusunda disiplinlerarası öğrenme temelinde tasarlanan projenin değerlendirilmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(3), 1496-1514. <https://doi.org/10.24315/tred.1417795>
- Can, E., & Çapuk, S. (2024). Örgün eğitim programlarının deprem eğitimi açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 1599-1615. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2024.-1448748>
- Çakır, Ş. ve Kılcan, B. (2023). Cumhuriyet'ten günümüze afet konularının ders kitaplarındaki yeri. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(35), 88-121 <https://doi.org/10.29228/INESJOURNAL.70408>
- Çakır, U., & Kılcan, B. (2022). Senaryo tabanlı eğitimin ortaokul öğrencilerinin afetlere ilişkin bilgi ve tutum düzeylerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 6(2), 183-205. <https://doi.org/10.38015/sbyy.1175589>
- Çalıklı, A. (2022). İlköğretimdeki öğretim programları, ders ve çalışma kitaplarında afet ile ilgili kavramlara yer verilme düzeyinin incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(81), 331-343. <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3004>
- Değirmenci, Y., & Altunay, F. (2024). Öğretmen adaylarının deprem farkındalık düzeylerinin çeşitli değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Deprem Araştırma Dergisi*, 6(1), 161-180. <https://doi.org/10.46464/tdad.1437117>
- Değirmenci, Y., Kuzey, M. ve Yetiştirme, O. (2019). Sosyal bilgiler ders kitaplarında afet bilinci ve eğitimi. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 33-46.
- Dikmenli, Y., & Gafa, İ. (2017). Farklı eğitim kademelerine göre afet kavramı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 21-36. <https://doi.org/10.21764/mauefd.335007>
- Dikmenli, Y., & Yakar, H. (2019). Öğretmen adaylarının afet bilinci algı düzeylerinin incelenmesi. *Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 386-416.
- Doğan, E., & Koç, H. (2017). Sosyal bilgiler dersinde deprem konusunun dijital oyunla öğretiminin akademik başarıya etkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8, 90-100.
- Doğan, İ. H., Kaya, F., & Aydın, M. (2023). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının afetlere yönelik tutum düzeylerinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 182-201.
- Durmuş, E., Kınacı, M. K., & Kuruyur, D. (2024). Examining the disaster awareness levels of secondary school students. *International Journal of Turkish Education Sciences*, 12(3), 1115-1147. <https://doi.org/10.46778/goputeb.1494675>
- Durmuş, E., & Kuruyur, D. (2022). The determination of 5th-grade students' cognitive structures and misconceptions about erosion and landslide concepts through word association test. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi*, 4(1), 97-115.
- Filiz, H. Ş. (2024). Depremi deneyimlemiş sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 6 şubat 2023 depremine yönelik algıları. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 168-186.
- Gezer, U., & Aksu, E. O. (2022). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının afet farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(4), 400-408. <https://doi.org/10.52835/19maysbd.1224027>
- Gezer, M., & Şahin, İ. F. (2022). Deprem eğitimi: sosyal bilgiler öğretmen adaylarının depreme ilişkin bilgi düzeyleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 97-106. <https://doi.org/10.17556/erziefd.941878>
- Gökbulut, B., & Yeniasır, M. (2024). KKTÇ'de okutulan hayat bilgisi ile sosyal bilgiler ders kitaplarında afet bilinci ve eğitimi. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 29-46. <https://doi.org/10.46762/mamulebd.1373624>
- Gülersoy, A. E., & Akyol, A. (2024). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının afet bilinci algı düzeylerinin incelenmesi. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 87-103.

- İnal, E., Kaya, E., & Altıntaş, K. H. (2018). Türkiye’de örgün eğitimin afet eğitimi yeterliliği açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 114-127.
- Karakuş, U. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğal afet kavramlarına ilişkin algılarının kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 8(3), 735-751.
- Karakuş, U., & Önger, S. (2017). 8. Sınıf öğrencilerinin doğal afet ve afet eğitimi kavramını anlama düzeyleri. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(6), 482-491. <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v6i6.1247>
- Kopuz, B., Bekdemir, Ü., & Yilmazer, A. (2024). Sosyal bilgiler ders kitaplarında doğal afet ile ilgili konular ve bu konuların öğretiminin önemi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(30), 358-380. <https://doi.org/10.38155/ksbd.1355236>
- Kortak, V. (2023). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının afetlere yönelik tutumlarının incelenmesi. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(2), 448-463. <https://doi.org/10.35341/afet.1209047>
- Kotan, H. (2024). Ders kitaplarında yer alan afet eğitimi konularının incelenmesi. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 11(107), 905-919. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11404168>
- Köstekçi, E., & Üstünyer, Ç. (2024). Güncellenen hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında afetler konularının yer alma durumunun incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 27-40.
- Kuzey, M., & Göçgen, S. (2021). Yetişkinlerin yaşamsal hafızaları ve afet bilinçleri. *Afet ve Risk Dergisi*, 4(2), 331-350. <https://doi.org/10.35341/afet.975939>
- Öcal, A., Çakır, U., & Özelmacı, Ş. (2016). İlkokul ve ortaokul ders programlarında afetten korunma ve güvenli yaşam. *Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 71-83.
- Öcal, A., Yıldırım, E., Yakar, H., Erdoğan, E. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının afetlere yönelik inanışlarının incelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 59-72.
- Önal, H. (2019). Temel eğitim ders kitaplarında afet olayları ile ilgili kavramlarda görülen eksiklikler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(1), 177-192.
- Özer, S., & Zenginer, Ş. (2024). Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğal afet okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 5(1), 151-171. <https://doi.org/10.69643/kaped.1448007>
- Sarıkoca, E., & Topçu, E. (2024). Sosyal bilgiler ve doğal afetler. *Temel Eğitim*, 21, 58-69.
- Sözcü, U., Aydınöz, D. (2019). Doğal afet okuryazarlığı bağlamında öğretim programlarındaki afetlerle ilişkili kazanımların incelenmesi. *Turkish Studies-Educational Sciences*, 14(5), 2639-2652.
- Sözcü, U., & Aydınöz, D. (2019). Öğretmen adaylarının doğal afet okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *International Journal of Geography and Geography Education*, 40, 79-91. <https://doi.org/10.32003/iggei.566164>
- Şulek, N., & Aktın, K. (2023). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Doğal Afetler. *Uluslararası Sosyal Bilimlerde Mükemmellik Arayışı Dergisi*, 5, 68-82.
- Tağrikulu, P. (2025). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları afet bilinci ve kültürü: ne biliyorum? Ne öğretebilirim?. *International Journal of Geography and Geography Education*, 54, 105-128. <https://doi.org/10.32003/igge.1559463>
- Türksever, Ö. (2021). Öğretmen adaylarının deprem farkındalıkları ile depreme karşı hazırlık durumu düzeyleri arasındaki ilişki. *Journal of History School*, 53, 2681-2701. <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.51799>
- Türksever, Ömer. (2021). Analysis of disaster awareness perception levels of Students in social studies teaching undergraduate program. *Education Quarterly Reviews*, 4(3), 14-22.
- Yazıcı, Ö., & Ulu Kalın, Ö. (2018). “Doğal afet” için kavramsal metaforların karşılaştırmalı analizi. *E-Kafkas Journal of Educational Research*, 5(1), 25-40. <https://doi.org/10.30900/kafkasegt.396396>
- Yıldız, T., Er, Ö., & Metin, Ö. (2024). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının afet hazırlanışlık seviyelerinin incelenmesi. *International Journal of Geography and Geography Education*, 51, 48-67. <https://doi.org/10.32003/igge.1333070>
- Yolalan, M., & Metin, Ö. (2025). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin afet konularının öğretiminde ve afet bilincinin kazandırılmasında yaşadığı güçlükler ve çözüm önerileri. *International Journal of Geography and Geography Education*, 54, 129-147. <https://doi.org/10.32003/igge.1580351>

EK-2 Analizler Kapsamında İncelenen Tezler

- Akpolat, Ö. (2024). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının deprem bilgi düzeyleri ile deprem risk algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ağrı).
- Akyol, A. (2023). *Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının afet bilinci algı düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir).
- Atila, E. (2024). *Asrın felaketini yaşayan ortaokul öğrencilerinin deprem farkındalıklarının ve metaforlarının bu felaketi yaşamayan öğrencilerle karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde).
- Avcı, E. (2024). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde afet risk azaltma eğitimine ilişkin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eskişehir).

- Avcı, K. (2019). *Afet eğitimi ve afet eğitiminde kullanılan teknolojilere ilişkin afet eğitimcisi, öğretmen ve öğrenci görüşleri (Bursa afet eğitim ve simülasyon merkezi örneği)*. (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara).
- Ayrıldı, B. (2024). *Doğal afetlerin öğretimi açısından sosyal bilgiler öğretim programının incelenmesi: 1968'den günümüze*. (Yüksek lisans tezi, Sinop Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sinop).
- Barkın, K. (2024). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin "afet bilinci" dersi ile ilgili görüşleri*. (Yüksek lisans tezi, Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muş).
- Bilen, M. (2023). *Sosyal bilgilerde meteorolojik afetlerin öğretiminde çoklu ortam materyalleri kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve afet bilinci düzeylerine etkisi*. (Yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın).
- Çakır, U. (2017). *Senaryo tabanlı eğitimin ortaokul öğrencilerinin afetlere ilişkin bilgi ve tutum düzeylerine etkisi*. (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara).
- Çökün, Ö. (2024). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının afet farkındalıklarının ve afet hazırbulunuşluklarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde).
- Demirhan, N. (2021). *Sosyal bilgiler dersinde afet eğitimi ve yönetimine ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ).
- Doğan, E. (2017). *Sosyal Bilgiler dersinde deprem konusunun dijital oyunlarla öğretiminin akademik başarıya etkisi*. (Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas).
- Er, A. (2023). *Sosyal bilgiler ders kitaplarında deprem eğitiminin yeri*. (Yüksek lisans tezi, Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya).
- Kalyoncu, E. (2024). *Sosyal bilgiler dersinde müze eğitimi etkinlikleri kullanılmasının akademik başarı, tutum ve öğrencilerin afet bilinci düzeylerine etkisi: taşkın müzesi örneği*. (Yüksek lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rize).
- Kantekin, S. (2025). *Sosyal bilgiler eğitimi bağlamında bir afet eğitimi programının geliştirilmesi*. (Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eskişehir).
- Karabulut, N. (2023). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının deprem sonrası travma düzeylerinin belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya).
- Karaca, A. (2024). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin doğal afet okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara).
- Karaca, Ö. F. (2022). *Afet konularının sosyal bilgiler ders kitaplarına yansımaları*. (Yüksek lisans tezi, Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray).
- Karaçayır, F. (2022). *Ortaokul sosyal bilgiler derslerinde doğal afetlerin hareketli infografikler ile öğretiminin öğrenci başarısına ve dersin tutumuna etkisi*. (Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas).
- Kılıç, B. C. (2019). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler ders kitaplarındaki doğal afetler konusunun sarmal sistem yönünden değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir).
- Kısa, G. (2019). *2018 sosyal bilgiler öğretim programına uygun (4. 5. ve 7. sınıflara) doğal afetler konusunda etkinlik önerileri*. (Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir).
- Kiraz, B. (2021). *Öğretmen adaylarının afet farkındalıklarının ve afet farkındalığı geliştirme içerikli etkinliklere yönelik görüşlerinin belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir).
- Kopuz, B. (2024). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğal afet okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Doğu Karadeniz örneği)*. (Yüksek lisans tezi, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun).
- Kortak, V. (2019). *Sosyal bilgiler eğitimi öğrencilerinin afetlerle ilgili tutumları*. (Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale).
- Kurnaz, M. Ö. (2024). *Sosyal bilgiler dersinin deprem bilinci geliştirmedeki rolüne ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat).
- Özer, M. N. (2024). *Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin afetler, okul afet yönetimiyle ilgili farkındalıkları ve afet eğitimi uygulamalarına yönelik öz değerlendirmeleri*. (Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun).
- Sapmaz, A. (2024). *6 Şubat 2023 depremini yaşayan sosyal bilgiler öğretmenlerine göre deprem eğitimi*. (Yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde).
- Sarı, B. (2016). *Türkiye'de afet eğitimi uygulamalarının öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale).
- Sofu Delibalta, Ö. (2024). *Sosyal bilgiler dersinde doğal afetler konusunda resfebe kullanımının öğrencilerin akademik başarısına, bilişsel yapılarına ve tutumlarına etkisi*. (Yüksek lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rize).
- Sürmeli Akgöz, F. (2024). *İlkokul hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretim programı ve ders kitaplarında doğa kaynaklı afet kavramının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul).

- Torlak, V. (2021). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğal afetlere yönelik farkındalıklarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara).
- Ursavaş, M. (2016). *Ortaokul sosyal bilgiler programında yer alan doğal afetler konularına yönelik öğrencilerin, farkındalık, bilinç düzeyleri ve görüşlerinin incelenmesi (Burdur ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur).
- Yılmaz, E. (2024). *6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremi özelinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin deprem algısı*. (Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ).
- Yılmaz, E. (2024). *Sosyal bilgiler dersinin deprem eğitimi bağlamındaki yeterliliği hakkında öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi, Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muş).
- Zengin, S. (2021). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğal afetlere yönelik görüşlerinin incelenmesi: Amasya üniversitesi örneği*. (Yüksek lisans tezi, Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya).